

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету
від 26.08.2020 р., протокол №01

Виробнича практика

(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки	магістра
	(назва ступеня вищої освіти)
спеціальності	035 Філологія
	(шифр і назва спеціальності)
предметної спеціальності	035 українська мова і література 035.034 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – російська
	(шифр і назва предметної спеціальності)
освітньо-професійної програми	«Філологія»
	(назва освітньо-професійної програми)

Бердянськ, 2020

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Олена Крижко, Неля Павлик, Еліна Олійник, доценти кафедри української мови та славістики, кандидати філологічних наук, доценти; Марина Богданова, доцент кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства, кандидат філологічних наук, доцент

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету 21.08.2020 р., протокол №01.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Виробнича практика» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Філологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.01 українська мова і література / 035.034 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – російська.

Предметом навчальної дисципліни є реалізація набутих знань та навичок здобувачами вищої освіти у практиці вищої школи.

Міждисциплінарні зв'язки: курс є частиною циклу суспільно-гуманітарних дисциплін, завдання яких – загальнокультурна та світоглядна підготовка здобувачів вищої освіти. У процесі проходження практики використовуються знання здобувачів вищої освіти, отримані у вищому навчальному закладі.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою виробничої практики є підготовка здобувачів вищої освіти до виконання обов'язків викладача мовознавчих та літературознавчих дисциплін вищого навчального закладу, проведення науково-пошукової роботи, керівництва дослідницькою роботою студентів; організації навчально-виховного процесу найефективнішими формами, найдоцільнішими методами та прийомами навчання на сучасному етапі розвитку вищої школи.

1.2. Основними завданнями виробничої практики є

- підготовка майбутніх викладачів мовознавчих та літературознавчих дисциплін до педагогічної діяльності в умовах адаптації вищої освіти в Україні до Європейської системи ECTS;
- опанування змісту мовної освіти у вищих навчальних закладах;
- вивчення наукових основ створення навчальних планів, програм і методичних посібників;
- формування вміння планувати навчально-виховний процес у вищих закладах освіти, створювати програмно-методичне забезпечення мовознавчих та літературознавчих курсів;
- формування вміння організовувати та проводити лекційні, практичні заняття з мовознавчих та літературознавчих дисциплін;
- розвиток умінь у майбутніх викладачів раціонально та науково обґрунтовано організовувати самостійну роботу здобувачів вищої освіти;
- стимулювання науково-методичної творчості здобувачів вищої освіти, прагнення вдосконалювати свою педагогічну освіту;
- формування вміння майбутніх викладачів мовознавчих та літературознавчих дисциплін правильно контролювати та оцінювати знання, вміння і навички здобувачів вищої освіти;
- розвиток умінь раціонально добирати, а в разі необхідності виготовляти дидактичний матеріал, наочність до занять відповідно до їх пізнавальної мети;
- розвиток навичок своєчасного й умілого використання технічних засобів навчання і засобів мультимедіа для проведення занять з мовознавчих та літературознавчих дисциплін;
- знайомство з кращим педагогічним досвідом викладачів вищих навчальних закладів України;

– виховання у здобувачів вищої освіти особистісних якостей майбутнього педагога, відповідального ставлення до виконання ролі викладача, прагнення постійно займатися самоосвітою, саморозвитком, самовдосконаленням.

Досягнення мети виробничої практики можливе за умови застосування теоретичних знань з фахових дисциплін на всіх ступенях підготовки та моделювання навчального процесу, яке здійснювалося під час вивчення методичних дисциплін.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентностей та продемонструвати результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<p>ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики і літературознавства в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.</p> <p>ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК 5. Здатність працювати в команді та автономно.</p> <p>ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК 11. Здатність проведення досліджень на належному рівні.</p> <p>СК 5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.</p> <p>СК 6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.</p>	<p>ПРН 1. Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного вдосконалення.</p> <p>ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.</p> <p>ПРН 4. Оцінювати й критично аналізувати соціально. особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.</p> <p>ПРН 5. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.</p> <p>ПРН 6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.</p> <p>ПРН 13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.</p>

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 12 кредитів ЄКТС / 360 годин.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Зміст та організація практики

Тема 1. Організаційні заняття. Ознайомлення здобувачів вищої освіти із завданнями та змістом виробничої практики. Обговорення змісту та організаційного плану роботи.

МОДУЛЬ 2. Ознайомлення з методикою викладацької діяльності

Тема 2. Ознайомлення здобувачів вищої освіти з методикою викладацької діяльності, порядком ведення щоденників виробничої практики, спостережень і нотаток, збору й обробки матеріалів тощо.

МОДУЛЬ 3. Опанування змісту мовної освіти у вищих навчальних закладах

Тема 3. Опанування змісту мовної освіти у вищих навчальних закладах; вивчення наукових основ створення навчальних планів, програм і методичних посібників.

МОДУЛЬ 4. Організаційна робота

Тема 4. Ознайомлення з навчально-методичною та науковою роботою кафедри (відділення), з програмно-методичним забезпеченням навчальної дисципліни, заняття з якої будуть проводитися практикантом.

Тема 5. Ознайомлення зі специфікою методики роботи викладачів і тьюторів академічних груп та змістом роботи секційних об'єднань викладачів за спеціальністю.

МОДУЛЬ 5. Зміст навчальної роботи

Тема 6. Вивчення навчальних і методичних програм дисципліни, з якої будуть проводитися лекції, практичні, семінарські та лабораторні заняття; наукових основ створення навчальних планів, програм і навчально-методичних комплексів; вивчення анатомо-фізіологічних, психологічних, вікових та індивідуальних характеристик здобувачів вищої освіти академічних груп, в яких планується проведення навчальних занять, стан їх успішності.

МОДУЛЬ 6. Зміст наукової та виховної роботи

Тема 7. Вивчення особливостей організації та проведення науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти.

Тема 8. Вивчення особливостей організації і проведення виховної роботи тьютором академічної групи та інтересів й уподобання здобувачів вищої освіти групи щодо виховної і позааудиторної роботи.

МОДУЛЬ 7. Формування навичок майбутньої педагогічної діяльності

Тема 9. Розробка робочої програми з мовознавчої та літературознавчої дисципліни.

МОДУЛЬ 8.

Тема 10. Аналіз відвіданих занять керівника практики або викладача спорідненого навчального предмета. Написання відгуку.

МОДУЛЬ 9. Формування вміння майбутньої педагогічної діяльності

Тема 11. Розробка планів-конспектів і проведення лекції з навчальної дисципліни відповідно до розробленої програми (3 лекції).

Тема 12. Складання тестових завдань різних рівнів складності для тематичного оцінювання здобувачів вищої освіти.

МОДУЛЬ 10. Формування навичок і вміння майбутньої педагогічної діяльності

Тема 13. Розробка конспектів практичного, семінарського чи лабораторного заняття і проведення їх в групах здобувачів вищої освіти (2-3 практичні та 1 лабораторне заняття).

Тема 14. Розробка змісту і проведення заняття проблемної групи або студентського гуртка.

МОДУЛЬ 11. Формування навичок і вміння майбутньої педагогічної діяльності

Тема 15. Розробка і проведення тьюторської години в групі здобувачів вищої освіти. Проведення у колективі здобувачів вищої освіти експериментальної перевірки методичних рекомендацій, що пропонуються у власній магістерській роботі.

МОДУЛЬ 12. Дослідна робота

Тема 16. Вивчення системи роботи викладача філологічних дисциплін, спрямованої на формування у здобувачів вищої освіти стійкого інтересу до виучуваних предметів; вивчення й аналіз сучасної системи підготовки фахівців у ВНЗ; пропозиції щодо її вдосконалення й ефективності навчального процесу.

Тема 17. Виконання індивідуальних завдань з метою надбання здобувачами вищої освіти умінь та навичок самостійного розв'язування наукових завдань.

Тема 18. Підсумкова конференція. Звіт про проходження виробничої практики.

3. Рекомендована література

Основна

1. Дороз В. Ф. Методика викладання української мови у вищій школі: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 176 с.
2. Дороз В. Ф. Методика навчання української мови в загальноосвітніх закладах: навч. посіб.. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 386 с.
3. Загвязинский В. И., Атаханов Р. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений. 5-е изд., испр. Москва: Издательский центр «Академия», 2008. 208 с.
4. Ивин А. А. Философия науки: учеб.пособ. для аспирантов и соискателей. Москва: Изд-во ЛКИ, 2007. 264 с.
5. Ильин В. В. Философия науки: учебник. Москва: Изд-во МГУ, 2003. 360 с.
6. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2009. 240 с.
7. Краевский В. В., Бережнова Е. В. Методология педагогики: новый этап: учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2006. 400 с.
8. Крушельницька О. В. Методология і організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Кондор, 2003. 192 с.
9. Куцеврол О. М. Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія). Київ: Освіта України, 2011. 464 с.
10. Лукашевич В. К. Философия и методология науки: учеб. пособ. МН: Совр.шк., 2006. 320 с.
11. Наукові основи методики літератури: навч.-метод.посіб. / за ред. Волошиної Н. Й. Київ: Ленвіт, 2002. 344 с.
12. Пилипчук М. І., Григор'єв А. С., Шостак В. В. Основи наукових досліджень: підручник. Київ: Знання, 2007. 270 с.
13. Семенов О. М., Базиль Л. О., Дятленко Т. І. Практика в системі фахової освіти вчителя-словесника: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. О. М. Семенов. Київ: Фенікс, 2008. 288 с.
14. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: «Академвидав», 2006. 352 с.

Додаткова

1. Білуха М. Т. Методология наукових досліджень: підручник. Київ: АБУ, 2002. 480 с.
2. Борисенко В. Тестовий контроль знань студентів як практичний метод педагогічної діагностики у ЗВО. *Українська мова і література в школах України*. 2018. № 10. С. 8–11.
3. Ковальчук В. В., Моїсєєв Л. М. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Київ: ВД «Професіонал», 2004. 208 с.
4. Краевський В. В. Методология наукового дослідження: навч. посіб. для студентів та аспірантів гуманітарних університетів. СПб: СПб. ГУП, 2001. 144 с.
5. Основи наукових досліджень: навч. посіб. для студентів економічних спеціальностей. Львів: Ромус-Поліграф, 2002. 128 с.
6. Папковская П. Я. Методология научных исследований: курс лекций. Минск: ООО «Информпресс», 2002. 176 с.
7. Пащенко В. М. Методология та методи наукових досліджень: навч. посіб. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2010. 232 с.

8. Пілюшенко В. Л., Шкрабак І. В., Словенко Е. І. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: навч. посіб. Київ: Лібра, 2004. 344 с.
9. Рузавин Г. И. Философия науки: учеб.пособ. для студентов и аспирантов высших учебных заведений. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. 183 с.
10. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: Знання, 2005. 309 с.
11. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. 240 с.
12. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. 6-те вид., переробл. і доповн. Київ: Знання, 2008. 310 с.

4. Методи навчання:

1. За джерелами передачі й характером сприйняття інформації : Словесні, наочні, практичні.
    - 1.1. Словесні: пояснення, розповідь, лекція, бесіда.
    - 1.2. Наочні: ілюстрування, самостійне спостереження.
    - 1.3. Практичні: вправи, практичні роботи.
  2. За основними дидактичними завданнями, які необхідно вирішувати на конкретному етапі навчання: методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок.
  3. За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративні, проблемного викладу, частково-пошукові.
  4. Методи стимулювання навчальної діяльності:
    - 4.1. Метод навчальної дискусії – суперечка, обговорення будь-якого питання навчального матеріалу.
  5. Методи контролю і самоконтролю у навчанні:
    - 5.1. Метод усного контролю: основне запитання, додаткові, допоміжні; індивідуальне опитування.
    - 5.2. Метод письмового контролю.
    - 5.3. Метод тестового контролю.
  6. Бінарні методи:
    - 6.1. Методи викладання: інформаційно-повідомляючий; пояснювальний.
    - 6.2. Методи навчання: виконавчий; репродуктивний (відтворюючий); частково-пошуковий.
- 5. Форма підсумкового контролю успішності навчання:** диференційований залік.

6. Система оцінювання.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (дуже добре)
65-77			C (добре)
58-64			D (задовільно)
50-57	задовільно		E (достатньо)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного

			складання)
1-34	незадовільно		ґ (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)